

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihoitolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu järjestö tai yhdistys

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Ei

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Esitys on laadittu tilanteessa, jossa nykyisestä sosiaalihuollon palvelukokonaisuudesta pyritään löytämään lyhyen aikavälin säästöjä. Eryteisesti esityksen lapsivaikutusten arviointi on jäänyt riittämättömäksi. Esitystä tulisikin vielä tarkastella huolellisesti saatavan asiantuntijapalautteen ja riittävän lapsivaikutusten arvioinnin tekemisen perusteella.

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

Suomen Monikkoperheet ry on huolissaan siitä, että palveluvalikoiman väljentyessä ja sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen korostuessa laissa, lain tavoite vahvemmassa oikea-aikaisesta ja tarpeita vastaavasta tuesta ei toteudu.

Ohjaus ja neuvonta ei useinkaan ole riittävä tuki varsinkaan kuormittavissa perhetilanteissa. Jos käytännön tukea antavia palveluja, kuten lapsiperheiden kotipalvelua, ei ole määritelty laissa, niitä ei yhdenvertaisesti tarjota eri alueilla.

Jo nyt, vaikka palvelu on ollut lakisääteinen, sen kriteerejä ja resursseja on säästösyistä kiristetty monella alueella, jolloin palvelua ei voida täysimääräisesti hyödyntää varhaisen tuen ja raskaampien palveluiden ehkäisyn työkaluna.

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

-

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

-

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

-

Perustelut tiiviisti?

-

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Lapsiperheiden kotipalvelu ja muut ennalta ehkäisevät lapsiperhepalvelut ovat inhimillisiä ja kustannustehokkaita tapoja tukea ennaltaehkäisevästi erityisessä perhetilanteessa olevia lapsiperheitä. Perheitä voi kohdata monenlainen ennakoimaton avun tarve - kuten useamman kuin yhden lapsen syntymä kerralla. Tällöin avun tarve, erityisesti lapsiperheen kotipalvelussa, voi olla määräaikaaisesti poikkeuksellisen intensiivinen. Lapsiperhepalvelujen intensiteetti ja saatavuus tulisikin varmistaa. Riittämätön saatavuus tulee näkymään korjaavien palvelujen tarpeen lisääntymisenä.

Jos ehdotus menee läpi sellaisenaan, lakisääteinen psykologia- ja sosiaalityön erityisosaaminen perheneuvoloissa vaarantuu. Ennaltaehkäisevän tuen murentuessa erityistä tukea tarvitsevat perheet -kuten kaksosten, kolmosten ja nelosten perheet - voivat jäädä ilman tarvitsemiaan palveluja.

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työkäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

-

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

-

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Esityksessä tulisi selkeyttää sitä, että perheellä voi olla yksi yhteinen omatyöntekijä, vaikka asiakkaina olisi useampi lapsi. Tämä on erityisen tärkeää monikkoperheissä, joissa myös monikkolasten omat asiakkuudet ovat todennäköisempiä lasten ennenaikaisuuden ja muiden terveystarpeiden vuoksi. Useiden eri työntekijöiden kanssa asiointi lisää perheen arjen kuormitusta. Palvelutarpeen arvioinnissa on tärkeää, että lisäksi vahvistetaan perhekokonaisuuden arviointia etenkin tilanteissa, joissa usean (monikko)lapsen hoidon kuormitus on erityisen suurta. Palvelun tarvetta tulisi voida perustella erityisellä perhetilanteen kuormittumisella.

Ilman selkeää erityiseen perhetilanteeseen kytkeytyvää mainittua ohjausta palvelutarpeen arvioinnissa monikkoperheiden tuen saanti voi vaihdella merkittävästi eri hyvinvointialueilla. Tämä heikentää lapsiperheiden yhdenvertaisuutta.

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

Suomen Monikkoperheet ry suhtautuu kriittisesti suunniteltuihin asiakasmaksujen korotuksiin. Korotukset kohdistuvat voimakkaimmin pienituloisiin ja/tai äkillisen kriisin ja sitä kautta taloudellisen kuormituksen kohteeksi joutuneisiin.

Lapsiperheille kotiin tarjottavista palveluista ei tulisi periä asiakasmaksuja. Erityisesti lapsiperheiden kotipalvelun on todettu olevan perheiden hyvinvointia tukeva ja raskaampia palvelutarpeita ennaltaehkäisevä tuki, jonka käyttö riippuu suuresti maksuista. Lakitason maksukorotukset siirtyvät hyvinvointialueilla suoraan käyttöön. Maksut vähentävät selvästi näiden perheitä tukevien varhaisen ja ennaltaehkäisevän tuen palveluiden käyttöä, joten lapsiperheiden kotiin vietävistä palveluista tulisi lakitasolla tehdä maksuttomia, yhtenäistäen niiden kriteerejä valtakunnallisesti.

Maksuvapautuksista tulisi säädellä hyvin yksiselitteisesti, jotta alueellisia eroja ei synny. Maksuvapautusten perusteiden sekä pyytämisen prosessien tulee olla selkeitä ja yhdenvertaisia perheille. Maksukattoja tulee voida asettaa myös kotiin vietäville palveluille.

Myös asiakasmaksujen osalta tulisi täsmentää lapsen edun toteutuminen aina ensisijaisena palvelumaksuja perittäessä.

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

-

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Esitys voi uhata ehkäisevien palvelujen saatavuutta erityisesti hyvinvointialueiden talouspaineiden takia. Erityinen huomio on kiinnitettävä siihen, mikä on siinä tilanteessa korjaavien palvelujen käytön kehitys.

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Lasten ja lapsiperheiden osalta tulisi ennen sääntelyn muuttamista panostaa vielä erityisesti lapsivaikutusten arviointiin, huomioiden erilaiset perhetilanteet, joissa sosiaalihuoltolain mukaisista palveluista on apua.

Olisi tärkeää kartoittaa, millaisissa perhetilanteissa on käytetty sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja, jotta varmistetaan siitä, että riittävä lakisääteinen oikeus sopivimpiin palveluihin säilyy valtakunnallisesti riittävän yhdenmukaisesti. Erityiset perhetilanteet - kuten kaksosten, kolmosten tai nelosten syntyminen perheeseen - ja niihin liittyvät palvelumuutokset olisi syytä kartoittaa tarkemmin.

Kumpula Ulla
Suomen Monikkoperheet ry

